

Byrådssak 125/26

Oslo kommunes innsats for Oslofjorden

Sammendrag:

Oslo er byen mellom fjorden og marka, og Oslofjorden er en viktig del av byens identitet. Oslofjorden er et fellesgode for alle som bor i og besøker byen. Det er Oslofjorden som gjør at vi kan bade i sjøen på sommeren, ta rutebåten ut til øyene, gå langs kyststien eller bare nyte utsikten fra sjøkanten. Oslofjorden er også hjem til utallige fisker, dyr, planter, sjøfugl og andre organismer, som til sammen gjør Oslofjorden til et helt særskilt rikt økosystem, med uvurderlig betydning både for folk og for naturen selv.

Overgjødsling fra avløp og arealavrenning, tilførsel av miljøgifter og plast, langvarig høyt uttak av fisk og inngrep i strandsonen har over tid svekket økosystemene i fjorden. Konsekvensene er blant annet nedgang i sentrale naturtyper og arter som ålegrasenger, tareskog og torsk, perioder med lavt oksygen i bunnvannet og store områder med svært dårlig tilstand. Presset på fjorden har over tid vært alt for stort, og i dag er Oslofjorden i stor ubalanse.

Byrådet har store ambisjoner for å bedre tilstanden til Oslofjorden, og bidra til en ren, naturmangfoldrik og tilgjengelig fjord. Oslo kommune skal gå foran, og ta en lederrolle for å redusere tilførselen av næringsstoffer, forurensning og plast til fjorden, beskytte og restaurere marine naturtyper og leveområder, og sikre allmennhetens tilgang til strandsonen.

Oslofjordens nedbørsfelt omfatter mesteparten av Østlandet, med 118 kommuner og rundt halvparten av Norges befolkning. Oslo kommunes innsats er ikke nok alene, og vi trenger derfor samordnet innsats fra kommuner, statlige myndigheter, næringsliv og frivillighet for å nå målene våre.

Denne saken redegjør for Oslo kommunes samlede Oslofjordinnsats, herunder arbeidet med å styrke avløpsrensing og redusere overløp, redusere forurenset overvann og fremmedvann i avløpsnett, gjennomføre målrettede habitatforbedrende og restaurerende tiltak i fjorden, forebygge og rydde opp marin forsøpling, samt legge til rette for gjenåpning av bekker og elver som bidrar til naturlig rensing og bedre vannkvalitet før vannet når fjorden. Saken beskriver også hvordan arbeidet er organisert i kommunen, og synliggjør behovet for fortsatt tett samarbeid og påvirkningsarbeid overfor statlige myndigheter og øvrige kommuner i nedbørsfeltet.

Saksfremstilling:

1. Bakgrunn

Oslofjorden regnes som en av Norges mest artsrike fjorder. Variasjonen, med øyer, holmer og skjær og ulike bunnforhold, skaper rom for et rikt biologisk mangfold.

Fugler som fiskeørn, ærfugl, skarv og lomvi lever i og ved fjorden, og nyter godt av at flere øyer og holmer i fjorden er fredet i hekketiden. Under vannoverflaten er arter som krill, blåskjell, flerbørstemark, hummer og et rikt utvalg av fiskearter som berggyllt, torsk, makrell og tangsprell. Tang og tare produserer oksygen, binder CO₂ og næringsalter, og fungerer som skjulesteder og oppvekstområder for flere marine arter. I Oslofjorden kan man til og med finne sjøpattedyr som sel.

Oslofjordens nedbørsfelt dekker 118 kommuner på Østlandet, og rundt halvparten av Norges befolkning bor i nedbørsfeltet. Flere byer med høy befolkningstetthet, inkludert Oslo, ligger ved fjorden. Dette bidrar til press på det rike biologiske mangfoldet som lever i og av fjorden. Store deler av Oslofjorden har «*moderat økologisk tilstand*», som betyr at fjorden viser tegn på endringer som følge av menneskelig aktivitet. Det er dessuten dårlig kjemisk tilstand flere steder i fjorden. Viktige nøkkelarter og økosystemer, som torsk, tareskog og ålegrasenger, er i nedgang.

Tilførsel av næringsstoffer (særlig nitrogen og fosfor) fra landbruk og avløp gir overgjødning av fjorden. Overgjødningen fører til at oksygenivået i bunnvannet enkelte steder er så lavt at det ikke går an å leve der. Tilførsel av miljøgifter fra veinet og fra båtpuss, bidrar også til dårlig kjemisk tilstand i fjorden, og gjør at fisk og skalldyr i deler av fjorden ikke kan spises. Forsøpling er en stor utfordring for Oslofjorden, og spredning av fremmede arter, som for eksempel stillehavsøsters og mink, er en trussel mot det biologiske mangfoldet. Det er også stor risiko for innførsel av fremmede arter, som havnespy, med kommersiell skipstrafikk og/eller fritidsbåter. Havnespy og andre fremmede arter vil kunne ha store negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet i fjorden.

Oslofjorden, med strender, svaberg, tilliggende naturområder, øyer og kyststier, er også viktig for friluftslivet. En rekke friluftslivsaktiviteter utøves ved og på fjorden, for eksempel turgåing, bading, padling, roing og seiling. Samtidig er mye av strandsonen og kystlinjen nedbygd, og allmennhetens tilgjengelighet begrenset.

Miljødirektoratet har pekt på tre hovedårsaker til at Oslofjorden er under press:

- *Forurensing fra landbruk, avløp og industri, med for stor tilførsel av næringsstoffene nitrogen og fosfor, samt ulike miljøgifter.*
- *Langvarig overfiske, med blant annet bunntåling som ødelegger for livet på havbunnen.*
- *Bygging i strandnære områder, som stenger allmennheten ute fra friluftsliv og gir økt belastning på økosystemene.*

I Ytre Oslofjord er det avrenning fra landbruk som gir den største tilførselen av nitrogen og fosfor, og i Indre Oslofjord er det avrenning fra avløp som er den største påvirkningskilden til fjorden (NIVA m. fl. 2024).

Regjeringen, ved tidligere klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn, la i 2021 frem en *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* (vedlegg 1). Nåværende klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen har anmodet alle kommuner i fjordens

nedbørsfelt til å gjøre sin del av jobben, og legge opp til politisk behandling av tiltakene kommunene har ansvar for.

Byrådet fremmer denne saken for å redegjøre for Oslo kommunes samlede innsats for fjorden, herunder kommunens oppfølging av *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*.

Byrådet ser det som en hovedoppgave å bidra til en ren og tilgjengelig Oslofjord, og at fjordens miljøtilstand forbedres dramatisk. Dette krever innsats fra alle kommuner ved Oslofjorden og i Oslofjordens nedbørsfelt, samt innsats fra staten, næringsliv og frivillighet. Oslo kommune skal gå foran i arbeidet, gjennom å:

- jobbe for å øke rensegraden på Oslos avløpsvann og kloakk,
- redusere mengden overvann og fremmedvann som tilføres avløpsnettet,
- ta nødvendige grep for å beskytte og restaurere naturen og artene som lever i fjorden,
- åpne flere bekker/elveløp for å bidra til naturlig rensing av vann før det når fjorden,
- forhindre skadelige utslipp til fjorden og til byens vassdrag,
- redusere tilførselen av marin forsøpling og mikroplast til Oslofjorden,
- og åpne opp og tilgjengeliggjøre fjorden for byens innbyggere.

Byrådet vil at Oslo kommune skal ha en lederrolle i arbeidet med å redde Oslofjorden og ser behov for å styrke koordineringen av kommunens innsats opp mot både statlige organer og kommunene i Oslofjordens nedbørsfelt. Denne saken beskriver organiseringen av kommunens Oslofjordarbeid og tiltakene som gjennomføres i Oslo kommune, og viser hvor det er mulig å styrke koordineringen og innsatsen for fjorden ytterligere.

Leseveiledning

Kapittel 2 beskriver de overordnede rammene for kommunens arbeid med Oslofjorden, herunder FNs bærekraftsmål, FNs internasjonale naturavtale, EUs rammedirektiv for vann, vannforskriften, EUs avløpsdirektiv, *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* og kommuneplanens samfunnsdel. Kapittel 3 beskriver organiseringen av Oslofjordarbeidet internt i kommunen, hvor *Vannområde Oslo* står sentralt. Kapittel 4 beskriver hvilke Oslofjordtiltak som gjennomføres/er gjennomført i Oslo kommune, både tiltak som ligger i den helhetlige tiltaksplanen, og tiltak utover denne, som også bidrar til en renere og rikere fjord. Kapittel 5 synliggjør potensialet for å styrke Oslofjordinnsatsen ytterligere fremover, og kapittel 6 redegjør for mulighetene kommunen ser når det gjelder samarbeid med og påvirkning på øvrige Oslofjordaktører.

2. Overordnede rammer for arbeidet med Oslofjorden i Oslo kommune

FNs bærekraftsmål konkretiserer 17 utfordringer verden må jobbe med å løse frem mot 2030. Oslo kommunes Oslofjordarbeid bidrar blant annet til oppfølging av bærekraftsmålene om rent vann (mål nr. 6), om livet i havet (mål nr. 14) og om livet på land (mål nr. 15). FN har også utpekt perioden 2021-2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer. FNs internasjonale naturavtale er en internasjonal avtale som handler om å redde og bevare natur- og biomangfoldet i verden. Norge er blant 195 land som er tilsluttet avtalen, som forplikter alle land til å stanse og reversere naturtapet innen 2039. Å følge opp Norges naturforpliktelser og bidra til gjenopprettelse av et fungerende økosystem i Oslofjorden er en hovedprioritet for byrådet, og er i tråd med internasjonale målsettinger.

EUs rammedirektiv for vann (vanndirektivet), om en felles vannpolitikk for EU, er et av EUs viktigste og mest omfattende og ambisiøse miljødirektiver. Vanndirektivet har som mål at alle

vannforekomster minst skal opprettholde eller oppnå «god tilstand». Norge er forpliktet til å følge opp vanddirektivet gjennom EØS-avtalen, og direktivet er innlemmet i norsk lovverk gjennom forskrift 15. desember 2006 nr. 1446 om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften).

Vannforskriften setter miljømål med tidsfrister for alt vann i Norge, både elver, innsjøer, kystvann og grunnvann. Miljømålene skal sikre en helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannet. Miljømålene er knyttet til vannforekomstenes økologiske og kjemiske tilstand. Standard miljømål er at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand for overflatevann (jf. vannforskriften § 4), og minst god kjemisk og kvantitativ tilstand for grunnvann (jf. vannforskriften § 6). Vannforekomster som har god eller svært god tilstand, skal beskyttes mot forringelse.

Vannforskriften angir videre hvordan vannforvaltningsarbeidet skal organiseres. Norge er delt inn i ti vannregioner med avrenning til norsk kyst eller med avrenning til Sverige eller Finland. Den geografiske inndelingen av vannregionene er gitt i vannforskriften (se vedlegg 2). Oslo kommune inngår i Glomma vannregion, sammen med Østfold fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, Innlandet fylkeskommune og deler av fylkeskommunene Trøndelag, Møre og Romsdal, Vestland og Buskerud. Østfold fylkeskommune er vannregionmyndighet for Glomma vannregion. Alt overflatevann i vannregion Glomma har avrenning til Oslofjorden.

Vannregionmyndigheten har ansvar for å koordinere arbeidet med å gjennomføre oppgaver som følger av vannforskriften, herunder å revidere og oppdatere regional vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram. I hver vannregion skal det foreligge en helhetlig vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram. Dette er et nasjonalt og internasjonalt ansvar, og vannforvaltningsplanen kan ikke velges vekk i Regional planstrategi. Gjeldende regionale vannforvaltningsplan, for Innlandet og Viken vannregion 2022-2027 er vedlagt denne sak (vedlegg 3).

Planen er ikke juridisk bindende, men den skal legges til grunn for kommunal planlegging og virksomhet. Tiltaksprogrammet oppsummerer tiltak som foreslås for å oppnå miljømålene i den regionale vannforvaltningsplanen. Kommunene skal planlegge, gjennomføre og om mulig også finansiere de tiltakene de finner formålstjenlige for å nå miljømålene. Tiltakene har et bredt nedslagsfelt og berører temaer som vannkraft, vassdrag, samferdsel, sur nedbør, avløp, landbruk, miljøgifter, akvakultur, fremmede arter, fritidsfiske, beskyttelse av drikkevann, overvann og forskning/kunnskap. Forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet skal rulleres hvert 6. år. Østfold fylkeskommune er i gang med en prosess for rullering av vannforvaltningsplanen, og det skal vedtas ny plan for Glomma vannregion for perioden 2028-2033. Mange av tiltakene i Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik fjord med et aktivt friluftsliv inngår også i vannforvaltningsplanene.

Vannregionmyndighetens arbeid skal skje i nært samarbeid med et vannregionutvalg sammensatt av representanter for vannregionmyndigheten og øvrige fylkeskommuner, statsforvaltere, statlige sektormyndigheter og vannområdene. Vannregionutvalget er den viktigste arenaen på regionalt nivå for å få til samarbeid om å utarbeide og gjennomføre den helhetlige vannforvaltningsplanen. For å styrke den regionalpolitiske forankringen, er arbeidet organisert med et politisk utvalg. Utvalget består av en folkevalgt representant fra de fleste fylkeskommunene i vannregionen, og en politisk representant fra to til tre vannområder i vannregionen. Vannregionutvalget og det politiske utvalget ledes av en politisk representant

fra vannregionmyndigheten. Fra Oslo kommune stiller byråden for miljø og samferdsel på utvalgsmøtene i vannregionen.

På avløpsområdet er Norge, gjennom EØS-avtalen, forpliktet av EUs avløpsdirektiv. Avløpsdirektivet er innlemmet i norsk rett gjennom forurensningsforskriftens kapittel 11 til 14. Kapittel 14 stiller krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser som Oslo kommune, og § 14-2 stiller krav om at fosfor- og nitrogenmengden i avløpsvannet reduseres med henholdsvis 90 og 70 prosent. Dette er krav som Oslo kommunes to rensesanlegg, Veas og Bekkelaget, i hovedsak har holdt seg innenfor siden henholdsvis slutten av 1990-tallet og starten av 2000-tallet.

EU vedtok i november 2024 et revidert avløpsdirektiv med både strengere utslippskrav og krav til nye renseprosesser. Direktivet forventes innlemmet i norsk rett, og legger opp til at fosfor- og nitrogenmengdene reduseres med henholdsvis 90 og 80 prosent. Avløpsdirektivet er et minimumsdirektiv, og det kan derfor innføres strengere nasjonale krav. Det styrende er tilstanden i vannforekomsten. Direktivet innfører også et fjerde rensetrinn for fjerning av mikroforurensninger, som medisinrester. I tillegg er det krav til reduksjon av utslipp av urensset avløpsvann fra ledningsnett (overløp og lekkasjer) og forurenset overvann. I Oslo vil det nye avløpsdirektivet sannsynligvis gjøre det nødvendig med nye tiltak på Vann- og avløpsetatens anlegg på Bekkelaget og Veas sitt anlegg på Slemmestad, og stille strenge krav til hvordan kommunen håndterer og reduserer mengden forurenset overvann før utslipp til vassdrag og fjord.

I *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* er følgende mål formulert; «Målet er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, at viktige naturverdier skal restaureres, at et aktivt friluftsliv skal fremmes og at naturmangfoldet i fjorden skal ivaretas».

Tiltaksplanen har syv innsatsområder;

- Redusere utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse
- Redusere arealavrenning fra jordbruket
- Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forsøpling
- Ivareta sårbare arter, utvalgte naturtyper og kulturminner
- Restaurering av naturverdier
- Friluftsliv
- Tverrgående tiltak for en helhetlig forvaltning av Oslofjorden

Til sammen skal 63 tiltak følges opp under disse innsatsområdene. Måloppnåelse krever at alle relevante aktører gjennomfører nødvendige tiltak mot de viktigste påvirkningene på fjordens miljøtilstand, og planen spesifiserer hvem som har ansvar for å følge opp de enkelte tiltakene. Ansvar for tiltaksgjennomføring ligger delvis på statlig nivå, hos ulike departementer, direktorater og andre statlige aktører, og delvis på fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Oslo kommune har ansvar for å følge opp 19 tiltak i planen;

Under innsatsområde 1: *Redusere utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse*

- Tiltak 3: Bidra til økt rensing av forurenset overvann gjennom etablering av rutiner for tømning av sandfang for å redusere utslippene av forurenset overvann til fjorden
- Tiltak 4: Sikre at utslipp fra avløpsanlegg for spredt bebyggelse og mindre tettbebyggelse renses i tråd med renskravene i forurensningsforskriftens kapittel 12 og 13, slik at miljømålene etter vannforskriften kan nås innen 2027, og senest innen 2033. Dette er også

en føring i de Nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene fra Klima- og miljødepartementet av 19. mars 2019

- Tiltak 5: Etablere tømmestasjoner
- Tiltak 7: Styrke innsatsen med tilsyn og oppfølging av krav i tillatelser til utslipp av avløpsvann

Under innsatsområde 2: Redusere arealavrenning fra jordbruket

- Tiltak 14: Økt tilsyn med og oppfølging av tilfeller der krav om etablert vegetasjonssone mot vassdrag ikke er oppfylt.

Under innsatsområde 4: Ivareta sårbare arter, utvalgte naturtyper og kulturminner

- Tiltak 23: Effektivisere og koordinere arbeidet med oppsyn og kontroll i Oslofjorden og vurdere behovet for styrking, herunder intensivt oppsyn med dykking på vrak og andre kulturminner under vann.
- Tiltak 24: Fraråde etablering av kunstige sandstrender og unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder for å skåne verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegrasenger og verdifulle kulturmiljø, og sikre forekomstene i arealplanleggingen.
- Tiltak 25: Sikre viktige naturforekomster også i sjø i kommunal arealplanlegging
- Kunnskapsinnhenting 11: Kartlegge, registrere og overvåke fiskeriressursene, marine naturtyper, arter, kulturminner og kulturmiljø gjennom videreføring av pågående aktivitet, og vurdere behovet for å styrke denne. (For fylkeskommunene gjelder tiltaket kun kulturminner)
- Kunnskapsinnhenting 12: Vurdere behov for ny kartlegging og vurdere behovet for å utvikle klassifiseringssystem og kvalitetsmål for utvalgte miljøelementer. (For fylkeskommunene gjelder tiltaket kun kulturminner)

Under innsatsområde 5: Restaurering av naturverdier

- Kunnskapsinnhenting 14: Kartlegge aktuelle områder/strekninger med utfylling og andre inngrep i sjøen med potensiell varig negativ påvirkning på marint miljø. Avklare grad av påvirkning og vurdere mulige tiltak

Under innsatsområde 6: Friluftsliv

- Tiltak 40: Følge nasjonale forventninger om helhetlig planlegging av land- og sjøareal, blant annet for å sikre friluftsliv langs sjøen.
- Tiltak 41: Etablere et kystsonenettverk der kommuner, fylkeskommuner og statsforvalter bidrar til bedre kompetanse om forvaltning av arealer i strandsonen og i sjøområdene
- Tiltak 49: Prioritere tilrettelegging av lokaliteter for dykking og kulturstier under vann
- Tiltak 51: Videreføre tilretteleggingstiltak for friluftsliv som inkluderer kulturminner og kulturmiljø, for eksempel tilrettelegging for ny bruk av fyrstasjoner, festningsverk, tidligere forsvarsanlegg og liknende
- Tiltak 52: Bidra til styrket bruk av ny teknologi i informasjonsarbeidet som alternativ til omfattende fysisk tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø

Under innsatsområde 7: Tverrgående tiltak for en helhetlig forvaltning av Oslofjorden

- Tiltak 57: Oslo, Viken og Vestfold og Telemark fylkeskommune bør ta stilling til om det skal utarbeides en interregional plan for Oslofjorden
- Tiltak 58: I den regionale planen bør det vurderes behov for å fastsette juridisk bindende planbestemmelser for å sikre en helhetlig forvaltning av verdiene i Oslofjorden
- Tiltak 59: Sikre en streng praktisering av plan- og bygningsloven § 1-8 med byggeforbud i strandsonen i tråd med de statlige planretningslinjene (SPR) for strandsonen, som for

Oslofjordregionen blant annet innebærer at utbygging i 100-metersbeltet langs sjøen bør skje gjennom kommunale arealplaner og ikke gjennom enkeltvise dispensasjoner

Et av tiltakene, under innsatsområdet *tverrgående tiltak*, er å etablere et Oslofjorderåd. Rådet skal være en «samordningsarena der ordførere, fylkesordførere, klima- og miljøministeren og andre berørte statsråder møtes hvert år for statusoppdatering, erfaringsutveksling og for å sikre oppfølging og framdrift av de ulike tiltakene». Ved opprettelsen i august 2021, ble også utvalgte organisasjoner inkludert; Bondelaget, Fiskarlaget og Oslofjordens Friluftsråd. Fra Oslo kommune stiller for tiden byråden for miljø og samferdsel på møtene i rådet.

Kommuneplanens samfunnsdel med byutviklingsstrategi 2025, *Sammen skaper vi verdens beste by*, ble vedtatt av bystyret 30. april 2025 (sak 85/2025). Samfunnsdelen har mål om at Oslo skal være grønn og levende (mål 2). I dette ligger blant annet at kommunen skal styrke og restaurere forringede økosystemer i vassdrag og i fjorden, i samarbeid med andre fylker og nabokommuner, og at kommunen skal ta vare på og gi mer plass til natur i byen. Byens blågrønne strukturer skal ivaretas av hensyn til biologisk mangfold, verdifulle naturtyper og karbonlagring, og fordi arealene gir muligheter for naturopplevelse og rekreasjon. Kommunens innsats på dette området skal bidra til å løse klima- og naturkrisen.

3. Organiseringen av arbeidet med Oslofjorden i Oslo kommune

Vannområde Oslo

Norges vannregioner er delt inn i mindre forvaltningsområder; vannområder. Vannområde Oslo dekker størstedelen av Oslo kommune, i tillegg til mindre arealer i nabokommuner (se vedlegg 4). Forenklet kan vannområdet deles inn i Marka, byvassdragene og fjorden. Hovedutfordringene i vannområdet er knyttet til Oslos byvassdrag og til fjorden.

Oslo kommune har ansvar for gjennomføringen av vannforskriftsarbeidet i Vannområde Oslo, og det er Bymiljøetaten som koordinerer dette arbeidet. Deltakere i samarbeidsgruppen for vannområdet inkluderer Vann- og avløpsetaten, Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Klimaetaten, Byantikvaren, Brann- og redningsetaten, Oslo Havn KF, Regionkontor Landbruk, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Statens vegvesen. Øvrige kommuner med areal innenfor vannområdet holdes informert og deltar etter ønske.

Det er utarbeidet en lokal tiltaksanalyse (vedlegg 5), som peker på hvilke tiltak som må gjennomføres for å nå målene vannforskriften har satt for vannområdets vannforekomster (En oppdatert beskrivelse av hovedutfordringene i Vannområde Oslo er også vedlagt høringsdokumentene for planprogrammet til oppdatert regional vannforvaltningsplan (vedlegg 6)).

I og med at Bymiljøetaten koordinerer vannforskriftsarbeidet i Vannområde Oslo, som er av stor betydning for miljøtilstanden i Oslofjorden, har Bymiljøetaten også en overordnet koordinerings- og pådriverrolle for kommunens øvrige Oslofjordinnsats.

Alle relevante virksomheter bidrar inn i arbeidet, og deltar aktivt inn i det tverretatlige samarbeidet. Det gjennomføres jevnlig møter for å samordne innsatsen, blant annet gjennom samarbeid om tiltak og budsjettinnspill, samt rapportering på gjennomførte tiltak både i henhold til den lokale tiltakslisten for Oslofjorden og den helhetlige tiltaksplanen for

Oslofjorden. Faglige aspekter av tiltaksgjennomføringen blir adressert i de tverretatlige temagruppene under Vannområde Oslo.

Bymiljøetaten forvalter og arbeider for økt biologisk mangfold i fjorden både gjennom å være en pådriver og veileder for habitatforbedrende tiltak, gjennomføre tiltak som bedrer vannkvalitet, restaureringstiltak (eks. ålegrasenger) og opprydding av marin forsøpling. Bymiljøetaten jobber også forebyggende mot marin forsøpling og spredning av fremmede arter. Som veieier følger etaten opp satsningen i Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden med økt tømning av sandfang, utreder muligheter for mer miljøvennlig metodikk, og kartlegger veivannsnettet for å redusere tilførsel av miljøgifter til fjorden. Etaten bidrar også i flere pilotprosjekter for naturbaserte renseløsninger for overvann.

Vann- og avløpsetaten gjennomfører jevnlig overvåking av vannkvalitet i Oslos vassdrag. De gjennomfører også konkrete tiltak som reduserer tilførsel av næringsstoffer til fjorden, som å øke rensegrad på Bekkelaget renseanlegg, redusere mengden fremmedvann til renseanleggene, kontinuerlig rehabilitering og kildesporing på avløpsnettet etc. I tillegg arbeider etaten med å rehabilitere og oppgradere septikmottak for fritidsbåter. Etaten leder også det interkommunale samarbeidet i Fagrådet for vann- og avløpteknisk samarbeid i Indre Oslofjord. Fagrådet har siden slutten av 70-tallet koordinert miljøovervåking i Indre Oslofjord.

Plan- og bygningsetaten har en stor rolle i å bedre miljøforholdene i Oslofjorden gjennom deres myndighet etter plan- og bygningsloven. Etaten følger opp tiltakene i Helhetlig tiltaksplan som skal sikre at kommunal arealplanlegging brukes som et aktivt verktøy for å bedre forholdene i Oslofjorden. Dette gjør de blant annet gjennom å sikre og unngå inngrep i viktige naturområder i fjorden, sikre en streng praktisering av byggeforbud i kystsonen, innføre retningslinjer for oppankring av båter, flåter mm. for å beskytte sjøbunnen.

Eiendoms- og byfornyelsesetaten bidrar til å redusere avrenning av forurensing gjennom etterdrift av nedlagte deponier, kartlegging og sanering av villfyllinger langs vassdrag, og sanering av forurensede sedimenter ved småbåthavnen på Gressholmen.

Oslo Havn KF tilstreber en så miljøvennlig drift av havna som mulig. De arbeider for å redusere avrenning av forurensing gjennom å kartlegge og tilstandsvurdere overvannsettet på sine eiendommer, arbeider forebyggende mot fremmedarten havnespy med andre norske havner, og prøver ut nye avbøtende- og habitatforbedrende tiltak i deres utbyggingsprosjekter (eks. boblegardiner ved sprenging ved Grønlikaia).

Klimaetaten bidrar faglig og er en pådriver for innovative prosjekter for å bedre miljøforholdene i Oslofjorden og utnytte fjordens potensial for karbonfangst og lagring.

Regionkontor Landbruk bidrar aktivt med fagkunnskap, blant annet gjennom veiledning og behandling av tilskuddsordninger for jordbruket (SMIL og RMP), viktig tilsynsarbeid av blant annet de nye regionale miljøkravene for jordbruket og arbeider med konkrete tiltak som redusere avrenning fra jordbruksarealer.

Samarbeidet mellom Bekkelaget renseanlegg og Veas AS er avgjørende for å redusere overløp og utslipp til fjorden. Veas vurderer tiltak som kan øke rensegraden og kapasiteten på renseanlegget ytterligere, samt styrke samarbeid og koordinering med andre kommuner i forbindelse med nye investeringer. Veas arrangerer også den årlige Fjordredningskonferansen.

Kommunal koordineringsgruppe for Oslofjorden (Oslofjordprosjektet)

Det gjennomføres årlige møter hvor relevante kommunale virksomheter orienterer byråden for miljø og samferdsel om sin tiltaksgjennomføring og redegjør for sitt videre arbeid for Oslofjorden. Gjennom denne koordineringsgruppa sikrer byrådet en samordnet Oslofjord-innsats på tvers av kommunens virksomheter.

4. Tiltaksgjennomføring

På tross av utfordringene Oslofjorden står overfor, er det ikke for sent å snu utviklingen. Det gjøres mye for å bedre tilstanden i fjorden, både på statlig, regionalt og lokalt nivå.

Bymiljøetaten koordinerer rapporteringen på oppfølgingen av tiltakene kommunen har ansvar for i *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. Oslo kommune rapporterte i 2024 på 19 tiltak og kunnskapsinnhentinger innenfor seks av sju innsatsområder definert i planen. Oslo kommune rapporterer både som kommune og fylkeskommune. En oppsummering av kommunens rapportering fra 2024 følger vedlagt (vedlegg 7).

Oslo kommune arbeider aktivt med tiltak i alle innsatsområdene kommunen rapporterer på. Det er imidlertid flere pågående og planlagte tiltak i Oslo kommune som ikke kommer frem av rapporteringen til Miljødirektoratet, i og med at kommunen ikke er ansvarlig for tiltakene. Dette gjelder reduksjon av tilførsler av næringsstoffer, reduksjon av tilførsel av miljøgifter og marin forøpling, restaurering av naturverdier og friluftslivstiltak.

Tiltak Oslo kommune rapporterer på som kommunen særlig trekker frem;

- Tømming av sandfang; Oslo kommune tømte i overkant av 10 000 av totalt 25 000 sandfang i 2025. Det er rom for økt innsats, både ved økning i måltallet og ved å sikre hyppigere tømming av sandfang i nærhet av vassdrag. Det er lagt til rette for å øke innsatsen gjennom bystyrets vedtak om økt bevilgning til formålet i revidert budsjett 2026.
- Etablering av tilstrekkelig antall mottak av septik fra fritidsbåter etter at det ble innført et nasjonalt forbud mot denne typen utslipp fra 1. juli 2024. I 2025 har Vann- og avløpsetaten etablert én ny flåte i Bestumkilen slik at antall tømmeponkter har økt fra fire til fem.
- Sikre viktige naturforekomster i fjorden; Sikring av naturmiljø i sjøen er et tema i rulleringen av kommuneplanens arealdel. Her fremkommer det at det i enkelte områder ikke skal etableres bøyer, moringer e.l., med noen unntak f.eks. som ledd i sikring av allmenne rekreasjonsområder. Det tillates bøyer og vedlikehold på eksisterende moringer. I tillegg er det behov for å styrke koordineringen mellom etatene ved utbyggingssaker slik at registrerte bløtbunnsområder og andre viktige naturområder i fjorden ivaretas.
- Sikre allmenn tilgang til strandsonen; Gjennom bl.a. arbeidet med Fjordbyen er det utarbeidet flere planer i Oslo kommune som skal ivareta allmennhetens tilgang til strandsonen og tilrettelegge for friluftsliv. Det er i tillegg flere pågående planprosesser hvor dette er et av plantemaene. Det er behov for å styrke oppfølging av ulovlighetssaker i strandsonen og å etablere rutiner for å registrere ulovligheter. En slik oversikt foreligger ikke på dette tidspunktet.

Miljødirektoratet sammenstiller årlige rapporter om status for gjennomføringen av tiltaksplanen. Siste rapport ble lagt fram 20. januar 2024 (vedlegg 8). Rapporten viser at arbeidet med å redusere belastningen på Oslofjorden er mer samordnet enn tidligere, men at arbeidet med å gjennomføre tiltakene i planen likevel går for sakte, og at arbeidet må videreføres også etter planperiodens utløp i 2026.

Oslo kommune gjennomfører tiltak utover det som forventes gjennom den statlige tiltaksplanen, for å bidra til at Oslofjorden blir renere, og for at det skal bli bedre for planter og dyr å leve i fjorden. For å bedre miljøtilstanden i fjorden, er det viktig med både direkte tiltak i fjorden og tiltak som forbedrer vannkvaliteten i vannforekomster oppstrøms i hele fjordens nedbørsfelt.

Oslo kommune jobber i tråd med en egen tiltaksliste for Oslofjorden (vedlegg 9). Tiltaks-gjennomføringen har følgende hovedinnsatsområder;

- a. Redusere tilførsel av næringsstoffer
 - Rehabilitering og fornying av avløpsnett
 - Gjennomføre separeringsprosjekter for å unngå at avløp og overvann går i samme rør
 - Forbedre tilbudet av mottaksanlegg for septik fra fritidsbåter
 - Jobbe med å øke rensgraden på renseanlegg
 - Jobbe med å begrense avrenning fra landbruk

- b. Redusere tilførsel av miljøgifter og mikroplast
 - Kartlegge overvannsnett for å redusere tilførsel av urbant forurenset overvann
 - Utrede og innføre rutiner for tømning av sandfang på en mer miljøvennlig måte, og gjennomføre pilotprosjekter for rensing av forurenset overvann
 - Sikre arealer og tilrettelegge for infiltrasjon og rensing av overvann gjennom transformasjon av tette flater på kommunal grunn til permeabelt dekke
 - Snøhåndtering; videreføre snøsmelteanlegget (snølekteren) for smelting og rensing av smeltevannet før utslipp til fjorden
 - Overvåking og etterdrift av de nedlagte kommunale avfallsdeponiene Rommen og Stubberud, samt den nedlagte private avfallsfyllingen på Kjelsrud
 - Være en aktiv pådriver for at småbåthavner i Oslo får på plass tiltak som hindrer spredning av miljøgifter og mikroplast fra vedlikehold av fritidsbåter og gjennomfører oppryddingstiltak på havbunnen ved tilhørende havneområder
 - Kartlegging og kildeopsporings av miljøgifter
 - Opprydding eller tildekking av forurenset grunn og sedimenter

- c. Habitatforbedrende tiltak
 - Kartlegge og bekjempe fremmede marine arter, bl.a. stillehavsøsters og havnespy
 - Reetablere ålegrasenger
 - Være pådriver for, og bidra til tverrsektorielle prosjekter med mål om å etablere habitat og vannkvalitetsforbedrende tiltak i fjorden
 - Sikre viktige naturforekomster også i sjø i kommunal arealplanlegging

- d. Marin forsøpling
 - Gjennomføre systematisk strand- og elverydding gjennom hele året
 - Kartlegge havbunnen for marin forsøpling langs kaiene og øyene, blant annet med undervannsdrone
 - Etablere smarte avfallsbeholdere langs kaikanten og i bybildet
 - Øke innsatsen rettet mot fjerning av båter som er sunket eller står i fare for å synke i Indre Oslofjord
 - Samarbeide med næringslivet og organisasjoner nasjonalt og internasjonalt for å redusere bruken av engangsplast og bekjempe marin forsøpling

- e. Overvåking av vannkvalitet
 - Overvåking av vannkvalitet i vannforekomster i Vannområde Oslo

- Deltagelse i overvåking av Indre Oslofjord i regi av Fagrådet for vann- og avløpsteknisk samarbeid i Indre Oslofjord

Tilskuddsordninger

Byrådet har etablert to tilskuddsordninger som vil bidra til en renere og mer levende Oslofjord;

- tilskuddsordning for å bedre lokale miljøforhold i Oslofjorden
- tilskuddsordning for overvannstiltak

Tilskuddsordningen for å bedre lokale miljøforhold i Oslofjorden ble etablert av byrådet i 2024. Det ble da satt av 1 mill. til ordningen. Tilskuddsordningen er videreført i 2025 og 2026, og økt til 2 mill. Bymiljøetaten forvalter tilskuddsordningen og har så langt tildelt midler til;

- Marinreparatørene; til utvidelse av eksisterende hummerfredningsområde og utredning av lokasjoner for marine nyttehager
- MAREA; til etablering av habitatforbedrende tiltak i fjorden (blåskjelltau, tunikathoteller, kunstige rev)
- Fragment AS; til innsamling av stillehavsøsters
- Oslofjordens Friluftsråd; til kartlegging av lurv i Oslo kommune (del av interkommunalt prosjekt)
- Allott; til innkjøp av en Aquapod (oppsamlersystem for plast og mikroplast)
- For Hav; til flytting av betongrev på Tjuvholmen, uttak av blåskjell og etablering av biogene rev
- Englehjelpen; til biohabitatmoringer (for bedre vannrensing og habitat)
- Urban Ocean; til biorev; plug-and-play-rev for urbane Havner

Norsk institutt for vannforskning (NIVA); til etablering og overvåking av tiltak i Oslofjorden

Tilskuddsordningen skal bidra til lokal habitatforbedring og/eller bedre vannkvalitet i fjorden, for eksempel bekjempelse av fremmede arter, tilrettelegging for biologisk mangfold i urbane havområder, installasjoner som bidrar til bedre vannkvalitet eller utvikling av nye løsninger som fremmer biologisk mangfold og/eller bedrer vannkvalitet. Tilskuddsordningen er ikke begrenset til tiltak direkte i fjorden. Tiltak lengre oppstrøms i elver og bekker vurderes også dersom disse har direkte påvirkning på vannkvaliteten i fjorden.

Tilskuddsordningen for overvannstiltak ble etablert av byrådet i 2025, og 5 mill. ble satt av til ordningen. Tilskuddsordningen er videreført i 2026. Tilskuddsordningen forvaltes av Vann- og avløpsetaten og skal bidra til at private grunneiere etablerer gode overvannsløsninger, slik at overvann infiltreres og fordrøyes lokalt. Et viktig formål med ordningen er å støtte opp under tiltak som reduserer mengden overvann som bidrar til å overbelaste avløpsnett ved store nedbørshendelser. Dette vil bidra til færre overløpsutslipp i vassdrag. Mindre overvann til renseanleggene på Bekkelaget og Slemmestad vil potensielt også bidra til høyere rensegrad ved disse anleggene. Gode overvannstiltak er viktig i seg selv, men vil samtidig være et viktig bidrag for å redusere utslipp fra avløpsnett.

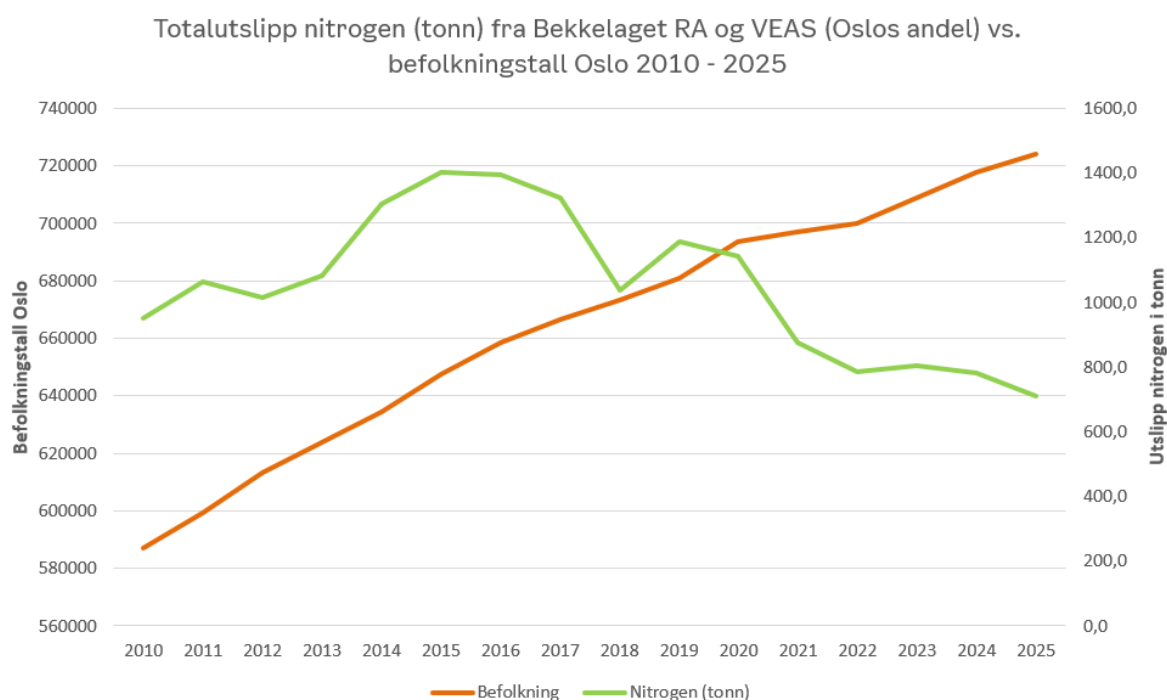
Bymiljøetaten opprettet i 2024 en støtteordning for reduksjon av utslipp fra båtvedlikehold i småbåthavner. Det er satt av 1,5 mill. til støtteordningen i 2026, og midlene skal bidra til å minimere spredning av miljøgifter og mikroplast til Oslofjorden fra vedlikehold av fritidsbåter, herunder bidra økonomisk til at småbåthavner og båtforeninger kan investere i løsninger som stanser spredning av plast, mikroplast og miljøgifter, stimulere utviklingen av ny miljøvennlig teknologi og løsninger for båthavner og gjøre det enklere for småbåthavnene i Oslo å håndtere avfall fra vedlikehold uten at det medfører en vesentlig økning i medlemsavgifter.

I tillegg er tilskuddsordningen for tiltak mot plastforsøpling i Oslo, opprettet i 2019, videreført. Formålet med tilskuddsordningen er å støtte prosjekter som bidrar til å redusere plastforsøpling i Oslo kommune og Oslofjorden gjennom redusert bruk av engangsplast, opprydding og forebygging av forsøpling i Indre Oslofjord og vassdragene i Oslo og holdningsskapende arbeid. Tilskuddsordningen forvaltes av Bymiljøetaten, og det er i 2026 satt av 3 mill. i tilskuddsmidler.

Særlig om vann- og avløpstiltak

Vann- og avløpssektoren har vært, og er, en stor utslippskilde til næringsstoffer til Oslofjorden. Oslo kommune har imidlertid gjort en viktig innsats med betydelige investeringer i moderne renseanlegg på Bekkelaget og sammen med Asker og Bærum i det kommunale selskapet Veas sitt anlegg på Slemmestad. De to anleggene renses om lag 80 prosent av nitrogenmassene og over 90 prosent av fosformassene som kommer inn i anlegget. Dette er unikt i norsk sammenheng, og gjør Oslo til en pionér i arbeidet med å rense avløpsvannet. I Ytre Oslofjord er tilsvarende rensekapasitet i stor grad ikke ferdigstilt ennå. Det er derfor avgjørende for fjordens miljøtilstand at det raskt etableres og ferdigstilles avløpsrenseanlegg utover i fjorden.

Totalutslipp av nitrogen har gått ned de siste årene, samtidig som Oslo har hatt befolkningsvekst, se figur 1.

Figur 1. Totalutslipp nitrogen (tonn) fra Bekkelaget RA og Veas (Oslos andel) vs. Befolkningstall Oslo 2010-2025.

Ved store nedbørsmengder kommer betydelige mengder overvann ned i avløpsnett. Når kapasiteten i ledningsnett blir overfylt, ledes urensset avløpsvann ut i vassdragene og deretter i fjorden. Det fører til stor tilførsel av nitrogen og fosfor, samtidig som badevannskvaliteten blir dårligere. Samtidig fører de store mengdene overvann til at avløpsvannet fortynnes før det når renseanleggene, noe som reduserer renseseffekten og påvirker de biologiske prosessene negativt. Arbeidet med overvannstiltak for å håndtere mer regnvann på overflaten, er derfor også et viktig tiltak for å redusere utslipp til fjorden, og gjøre fjorden trygg og tilgjengelig for folk.

Transformasjon av tette flater til arealer med mulighet for infiltrasjon av vann, altså til grønne flater med planter og trær, kantvegetasjon langs vassdrag og regnbed, bidrar til å redusere mengden overvann inn på ledningsnettet og forbedrer driftsforholdene ved renseanleggene ved å redusere fortykning og sikre bedre renseeffekt. Det er ikke mulig å se fjordens miljøtilstand uavhengig av tilstanden til naturen på land. Mer natur og intakte økosystemer på land, har også positive effekter på fjorden.

Oslo sitt vann- og avløpsnett er til dels gammelt og med variabel kvalitet. Lekkasje på avløpsledninger vil kunne bli ledet til vassdrag og fjord. Vann- og avløpsetatens arbeid med å ruste opp og rehabilitere avløpsnettet er derfor også et bidrag til å redusere utslippene. De siste årene har etaten hatt et høyt tempo i denne rehabiliteringen, noe som har redusert etterslepet på denne delen av infrastrukturen.

Fra 1. juli 2024 ble det innført et nasjonalt forbud mot utslipp av båtseptik i Oslofjorden. Selv om denne typen utslipp er små sammenlignet med andre kilder, er det viktig å se på alle utslippskilder og mulighetene for å redusere dem. Denne typen utslipp er samtidig urensset og skjer i overflatelaget sommerstid, der effekten på badevannskvaliteten i fjorden er størst. Oslo kommune støttet derfor forslaget om et nasjonalt forbud da dette var på høring. Med et slikt forbud på plass er det viktig at det er tilstrekkelig antall tømmestasjoner. I 2025 har Vann- og avløpsetaten etablert én ny flåte i Bestumkilen slik at antall tømmeponkter har økt fra fire til fem.

Særlig om tiltak for å redusere tilførsel av miljøgifter og mikroplast til fjorden

Tilførsel av tungmetaller og miljøgifter gjennom forurenset overvann har en av de største påvirkningene på fjorden lokalt. Overvåking viser at miljøgifter som kvikksølv, polyklorete bifenyler (PCB) og bromerte flammehemmere (PBDE) ofte overskrider grenseverdier, spesielt i Indre Oslofjord, og samlet belastning fra miljøgifter er høy i både blåskjell og torsk. Mattilsynet advarer derfor mot inntak av visse typer sjømat fra forurensete områder i Oslofjorden. Et av hovedsatsningsområdene for kommunen er derfor forebyggende tiltak for å hindre at miljøgifter tilføres fjorden direkte eller gjennom avløpsnettet.

Miljøtilstanden til vassdragene i Oslo forverres gradvis gjennom byggesonen og er dårligst ved utløpet til fjorden. Avrenning av tungmetaller og miljøgifter fra høytrafikkerte veianlegg og andre tette flater er en av de største utfordringene. Vi har kunnskap om hvilke miljøgifter som føres via vei og sandfang og ut i vassdragene og fjorden. Driftstiltak som sandfangstømming må derfor økes, i tillegg til at Bymiljøetaten utreder mulige endringer i driftsrutinene for sandfangtømming for å hindre at forurensningen ledes ut til vassdragene. Det er også behov for strengere og tydeligere føringer i forskriftskrav som på sikt vil føre til forbedring av vannkvaliteten. Dette gjelder blant annet tydelige krav om etablering av egnede renseløsninger for forurenset overvann ved utbygging. Oslo kommune jobber allerede med å utrede realistiske grenseverdier for å kunne sette krav om rensegrad.

Oslo er en by i vekst, og innen 2038 forventes det nærmere 800 000 innbyggere i byen. Økt befolkning vil føre til fortetting. Arealbehov til byutvikling legger allerede press på grøntområder og buffersoner langs vassdrag som er viktige for infiltrasjon. Utbygging vil legge enda større press på grøntområder som er viktige for infiltrasjon, fordrøyning og rensing av overvann. Samtidig vil fortetting føre til økt andel tette flater og større tilførsel av forurensning til vassdragene og fjorden. Tette flater i kombinasjon med klimaendringer vil i tillegg kunne føre til økt tilførsel av overvann til avløpsnettet og flere overløp på renseanleggene. I

kommuneplanens samfunnsdel av 2025 slås det fast at det skal innføres verktøy som gjør det mulig å innføre arealnøytralitet som et premiss for arealforvaltningen i Oslo. Dette, sammen med en rekke andre krav og tiltak, skal bidra til at Oslo får flere parker og grønne flater, ikke færre, selv med en voksende befolkning.

Særlig om tiltak for å redusere plastforurensning i fjorden

De seneste årene har plastforurensning åpenbart seg som en av vår tids største miljøutfordringer. Store mengder plast havner i naturen og til slutt i havet, hvor den over tid fragmenteres til mikroplast. For å verne om og ta vare på miljøet i og langs Oslofjorden, er det nødvendig å sikre at plast og annet avfall som blir liggende i byrom, langs elvene, i havet eller langs kystlinjen, blir ryddet opp. Oslo kommune rydder i dag opp avfall i byrom, i naturen og i fjorden.

Utover dette er strandrydding fortsatt et av de mest effektive tiltakene for å rydde opp marint avfall. Oslo kommune har et moderne renovasjonssystem som sørger for å samle inn plast som deretter går videre til materialgjenvinning eller forbrenning. Plast som havner i miljøet, enten det er i fjorden eller andre steder, utgjør en fare for dyreliv og potensielt også for mennesker. Oslo kommune har trappet opp innsatsen med opprydding og håndtering av plastavfallet og må fortsette med dette arbeidet for å sikre at platen ikke blir liggende og til slutt oppløses og blir mikroplast. Byrådet vil også bidra til større bruk av gjenbruksløsninger og mindre engangsemballasje i det offentlige rom, blant annet ved å stille krav om gjenbruksløsninger på arrangementer på kommunal grunn.

Gjenåpning av bekker og elver i Oslo

Åpne bekker og elver bidrar til å filtrere og rense vannet før det når Oslofjorden. Gjenåpning av bekker og elver i Oslos byggesone vil derfor bidra til å redusere forurensningen til fjorden og forbedre vannkvaliteten. Åpne bekker og elver, med tilhørende kantvegetasjon, bidrar også til fordrøying av vann og flomdemping ved store nedbørshendelser, og begrenser derfor både overløp fra kloakk og avrenning av vann fra tette flater i byen (veivann) til fjorden. Åpne bekker gir også gode leveområder for fisk og andre vannlevende organismer og styrker det biologiske mangfoldet, både i bekkene og i fjorden.

I Oslo gjenåpner vi bekker og elver i tråd med et overordnet styringsdokument (vedlegg 10). Vann- og avløpsetaten har en pådriverrolle for gjenåpning av bekker og elver og koordinerer det kommunale arbeidet med gjenåpning.

Vann- og avløpsetaten har også et ansvar for å koordinere innsatsen for bekkeåpninger i kommunen. Flere åpne vassdrag vil bidra til å rense vannet før det når fjorden. Byrådet ønsker å trappe opp arbeidet med gjenåpning av elver og bekker.

Strandsoneprojektet

Det er et stort press på arealene i strandsonen, og både boliger, hytter, brygger, kaier, marinaer og ulike samferdselstiltak bidrar til å begrense allmennhetens tilgang til fjorden og påvirker naturverdiene i strandsonen negativt. Bygging og privatisering i strandsonen øker belastningen på en allerede svært belastet Oslofjord.

Mye av strandsonen i Oslo kommune har opp gjennom årene blitt privatisert, og byrådet ønsker å bedre allmennhetens tilgang til fjorden og til øyene i Oslofjorden.

Kommunen har i den senere tid tatt aktive grep for å åpne opp og tilgjengeliggjøre fjorden for byens innbyggere. Gjeldende arealdel angir viktige naturområder som *naturområder i sjø*, planen viser områder vernet etter naturmangfoldloven i et eget temakart, og registrerte naturverdier er gitt egne bestemmelser knyttet til om de er nasjonalt, regionalt eller lokalt viktige.

Oslo kommune har en streng dispensasjonspraksis i strandsonen. De dispensasjonene som gis, er i hovedsak knyttet til tiltak som sikrer allmennhetens tilgjengelighet eller tilrettelegger for friluftslivsaktivitet i 100-metersbeltet.

Kommunen jobber også aktivt med å følge opp ulovlige tiltak i strandsonen, både etter plan- og bygningsloven (ulovlige brygger, plattinger, badehus mv.) og etter friluftslvsloven (ulovlige skilt, gjerder og andre stengsler). Plan- og bygningsetaten og Bymiljøetaten samarbeider tett om ulovlighetsoppfølgingen gjennom et felles *Strandsoneprojekt*.

Interkommunalt samarbeid mot akuttforurensning i Indre Oslofjord

Hovedformålet med det interkommunale samarbeidet er å ivareta deltakerkommunenes plikt til å ha beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning. Inndelingen av de ulike interkommunale utvalgene mot akuttforurensning er bestemt i *forskrift om kommunal beredskap mot akutt forurensning*. Oslo brann- og redningsetat er vertskommune for oppgavefellesskapet for de ni kommunene rundt Indre Oslofjord, og ivaretar beredskapen i tett samarbeid med andre brannvesen i regionen, slik at mindre hendelser med akutt forurensning blir håndtert raskest mulig med minst mulig skade for fjorden. De ulike interkommunale utvalgene mot akuttforurensning bistår hverandre ved behov, med både materiell, mannskap og kompetanse.

5. Behov og potensial for å styrke innsatsen i Oslo kommune ytterligere

Oslo kommune gjennomfører allerede mange tiltak for å bedre miljøforholdene i Oslofjorden, men byrådet vil styrke innsatsen ytterligere. Gjennom samarbeidet i Vannområde Oslo vurderes det løpende hvilke nye tiltak som bør gjennomføres fremover, både for å følge opp vannforskriftsarbeidet (regional vannforvaltningsplan og lokal tiltaksanalyse) og *Helhetlig plan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. Tiltak som forutsetter at det settes av budsjettmidler, vurderes i kommunens budsjettprosess.

På avløpsområdet vil det på grunn av nytt avløpsdirektiv, være et klart behov for å øke rensgraden ytterligere. Kommunen gjennomfører nå pilotforsøk på Bekkelaget rensanlegg for å se om anlegget kan få til dette. Samtidig er Veas AS i gang med en konseptvalgutredning, i tett samarbeid med Vann- og avløpsetaten, om hvordan kapasiteten kan økes framover for å håndtere befolkningsvekst og samtidig kunne møte skjerpede krav fra det reviderte avløpsdirektivet. Kommunen og byrådet tar også en aktiv rolle for å bidra til at kommuner utover i fjorden og i nedbørsområdet etablerer rensanlegg. Byrådet vil aktivt anmode regjeringen om å bistå med nødvendig toppfinansiering til ytterligere rensgrad og rensanlegg.

Tilførsel av tungmetaller og miljøgifter gjennom forurenset overvann har en av de største påvirkningene på fjorden lokalt. Et av hovedsatsningsområdene for kommunen er derfor forebyggende tiltak for å hindre at miljøgifter tilføres fjorden direkte eller gjennom avløpsnett. Avrenning av tungmetaller og miljøgifter fra høytrafikkert veianlegg og andre tette flater forverrer tilstandens i vassdragene nedover gjennom byggesonen og er verst ved utløpet til fjorden.

Mye kan løses ved å styrke enkle driftstiltak, som ytterligere økning av sandfangstømming. Byrådet økte bevilgningene til tiltak for Oslofjorden i 2024, og bevilgningene er ytterligere økt med 5 millioner i revidert budsjett for 2026. Deler av disse midlene benyttes nettopp til dette formålet. Samtidig utreder Bymiljøetaten mulige endringer i driftsrutinene for sandfangstømming for å redusere forurensning som ledes ut til vassdragene. For å lykkes med å redusere tilførselen av miljøgifter og mikroplast til fjorden, er det nødvendig med strengere og tydeligere statlige krav til rensning av forurenset overvann og ressurser til å følge opp disse kravene, da dette på sikt vil føre til forbedring av vannkvaliteten. Det må sikres tilstrekkelig areal til egnede renseløsninger for forurenset overvann i kommunale planer, spesielt planer som berører gater og veier. Renseløsningene bør være naturbaserte og flerfunksjonelle, og ha et avklart driftsansvar.

Mikro- og nanoplast er også et betydelig forurensningsproblem i Oslo kommunes fjordareal. Det er nødvendig å lære mer om kildene til denne type forurensning og å styrke tiltakene. Kartlegging av funn gjort på Oslos strender, viser at bildekk, personlig forbruk og byggenæringen er noen av de største kildene til plastforurensning. Det er behov for mer kunnskap om kilder til og konsekvenser av plastforurensning. Det er også viktig å øke kunnskapen blant Oslos innbyggere for å redusere unødvendig plastforbruk. For å lykkes med å redusere marin forsøpling til Oslofjorden, må mange sektorer i kommunen bidra, samtidig som det også er nødvendig med aktiv deltagelse fra Oslos befolkning, næringsliv, frivillige organisasjoner, nabokommuner og andre. Kommunen vil derfor gjennom ulike aktiviteter både oppmuntre og stille krav til at innbyggere og næringsliv tar del i arbeidet med å redusere plastforurensningen i Oslofjorden. Gjennom å opprette en egen tilskuddspost rettet mot private initiativer, har byrådet lagt til rette for at sivilsamfunnet kan bidra mer aktivt inn i arbeidet med å ta vare på fjorden. I revidert budsjett for 2026 har bystyret vedtatt å sette av ytterligere 5 mill., som blant annet vil benyttes til å styrke dette samarbeidet ytterligere.

Kystsonen, som inkluderer strandlinjen og nærliggende områder, er under press fra utbygging av boliger, næringsbygg, veier og havner. Nedbygging av kystsonen kan føre til at viktige habitater for marine arter blir ødelagt og kan øke tilførselen av næringsstoffer og miljøgifter til fjorden. For at det biologiske mangfoldet skal opprettholdes og styrkes, er det viktig å stille strenge krav til utbygging i kystsonen, og byrådet mener tilsyn av ulovligheter i strandsonen må styrkes. Byrådet vil fortsette med strategiske tomtekjøp i Oslos strandsone, slik at en mest mulig sammenhengende kyststi langs fjordkanten på sikt kan realiseres.

For å lykkes med å styrke det biologiske mangfoldet i fjorden, er det også nødvendig med restaureringstiltak og småskala habitatforbedrende tiltak som både tilrettelegger for marine arter og bidrar til å bedre vannkvaliteten lokalt. I tillegg til kommunens egne restaureringstiltak (eks. ålegrasenger) er det nødvendig å spille på lag med og tilrettelegge for forskningsinstitusjoner og småskala aktører som gjennomfører tiltak i fjorden. Byrådet vil sette av arealer egnet for restaurering og habitatforbedrende tiltak og sikre områder der restaureringstiltak er blitt gjennomført. Byrådet vil også vurdere områder som kan egne seg for strengere marine verneformer (statlig vern). Ved utbygging i strandsonen må det stilles tydelige krav til etablering av avbøtende habitatforbedrende tiltak. Dette vil styrke det biologiske mangfoldet i fjorden gjennom å skape en korridor for marine arter i et urbant landskap.

Som en forberedelse av denne saken har byrådet fått innspill fra ledende forskningsmiljøer og frivillige organisasjoner om hvordan kommunen bør styrke sin innsats for Oslofjorden. Byrådet

hadde et internt Oslofjordseminar 26. mai 2026, hvor NIVA, Marinreparatørene, Bellona, Oslofjordens Friluftsråd og WWF ga innspill. Byråden for miljø og samferdsel hadde i tillegg et innspillsmøte med Havforskningsinstituttet (HI), NIVA, Naturvernforbundet, Bellona og Marinreparatørene 21. august 2025.

Aktørene ba blant annet kommunen om å:

- styrke arbeidet med restaurering av marin natur/marine biotoper
 - o både stor- og småskala tiltak, og gjerne i samarbeid med aktører utenfor kommunen
 - o i tillegg til restaurering av ålegrasenger, som Oslo kommune allerede er i gang med, også restaurering av strandenger og tareskog, sistnevnte gjerne i kombinasjon med tilrettelegging for lavtrofisk havbruk
 - o kartlegge og sette av større fjordarealer for marin restaurering
- styrke arbeidet med restaurering av kantsonevegetasjon langs vassdrag, for å redusere tilførselen av næringsstoffer og forurensning til fjorden ytterligere
- foreslå å utvide og/eller slå sammen mindre verneområder i fjorden til større verneområder, for å bedre beskyttelsen av fjordens økosystemer
- gi mer plass til marin natur, fjæresone og marbakke gjennom å trekke bygninger og infrastruktur bort fra fjæresonen i fremtidig byutvikling
- praktisere arealnøytralitet i strandsonen, forbud mot utbygging i strandsonen bør være en hovedregel som praktiseres strengt
- bidra med informasjon rettet mot publikum som en oppfølging av regjeringens innføring av nullfiskeområder og andre fiskeritiltak
- fange og gjenbruke nitrogen fra avløpsvann og landbruksavrenning, for å bidra til at nitrogen fremover inngår i en sirkulær verdikjede
- videreutvikle og styrke samarbeidet med sivilsamfunn og frivillige organisasjoner, kunnskapsmiljøer og næringsliv
- utarbeide en langsiktig visjon; «Alna 2050», med fokus på tilgjengelighet, restaurering og redusert forurensning til Alnaelva
- etablere et kommunalt kunnskaps- og innovasjonsselskap som kan bidra til å gi kommunale virksomheter mandat og ressurser/kapasitet til å bidra inn i eksternfinansierte forsknings- og innovasjonsprosjekter
- styrke tilskuddsordningen for Oslofjorden, med mulighet for å motta støtte til prosjekter med varighet over flere år
- etablere et visnings-/formidlingscenter for å synliggjøre Oslofjordens utfordringer og løsninger
- styrke oppfølgingen av forbudet mot høstpløying, kravet om gode kantsoner, samt ny gjødselbrukforskrift
- følge opp fiskeforbudet i Oslofjorden gjennom informasjon, samt anmelde ulovlig fiske

Byrådet har fulgt opp, og vil følge opp flere av disse innspillene. Arbeidet med restaureringstiltak er styrket, og samarbeidet med sivilsamfunnsaktører er utvidet. Bystyret har vedtatt å forsterke arbeidet med restaurering av blant annet ålegrasenger gjennom økt bevilgning i revidert budsjett 2026. Bevilgningen er også tenkt benyttet til å øke tildelingene til private initiativer for å heve miljøkvaliteten i Oslofjorden. Byrådet vil også sette i gang et arbeid med å vurdere et eget visningscenter for Oslofjorden.

I bystyrets møte 16. desember 2020, ved behandlingen av sak 364 *Behovsplan for idrett og friluftsliv 2021-2030*, vedtok bystyret følgende; «Bystyret ber byrådet utarbeide en *handlingsplan for realisering av Alnaelva miljøpark*». Byrådet arbeider med en handlingsplan i

tråd med bystyrets vedtak, og vil innlemme forslaget om «Alna 2050» som en del av dette arbeidet.

Byrådet vil be Bymiljøetaten vurdere om og eventuelt hvordan øvrige forslag konkret kan følges opp, i dialog med relevante virksomheter i kommunen og aktørene som har gitt innspill. Byrådet vil komme tilbake til konkret oppfølging av forslagene i den årlige tiltakslisten for Oslofjorden som følger budsjettet.

6. Samarbeid og påvirkningsarbeid

Oslo kommunes innsats alene er ikke tilstrekkelig for å bedre Oslofjordens miljøtilstand og nå de øvrige målsettingene i den helhetlige tiltaksplanen for fjorden. Resultatene avhenger i stor grad av at også staten, samt øvrige kommuner som inngår i fjordens nedbørsfelt, gjennomfører nødvendige tiltak. Samarbeid og påvirkningsarbeid er derfor en viktig del av Oslo kommunes innsats for Oslofjorden.

Oslo kommune er, sammen med Bærum og Asker kommuner, ledende på avløpsrensing blant kommunene ved Oslofjorden. Både Vann- og avløpsetaten og Veas AS er blant de største kompetansemiljøene i Norge på avløpsrensing. I en periode der et stort antall kommuner både langs Oslofjorden, men også ellers i Norge, har behov for å bygge ut sine renseanlegg for å møte kravene som stilles i avløpsdirektivet, vil det være viktig at Oslo kommune deler sin kunnskap. Byrådet vil aktivt ta initiativ til bedre samarbeid og koordinering, både mellom kommunene og opp mot staten, for å oppnå mer rensning, høyere rensegrad og raskere gjennomføring på en mest mulig økonomisk rasjonell måte.

Samarbeid med næringsliv og frivillighet er også viktig. Oslo kommune støtter gjennom tildeling av tilskuddsmidler opp om tiltak som det er mer naturlig at næringsliv og frivillige aktører (organisasjoner, lag og foreninger) gjennomfører. Kommunen erfarer at det er et stort engasjement for å bidra i arbeidet med Oslofjorden. Oslo kommune deltar også, sammen med mange andre, i et prosjekt som Pådriv Oslo har tatt initiativ til, med mål om å utvikle og foreslå et eget samfunnsoppdrag for Oslofjorden og etablere en innsatsgruppe som skal utløse og koordinere innsats fra innbyggere, sivilsamfunn, næringsliv og offentlige aktører.

Oslo kommune jobber også aktivt opp mot staten, særlig Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, for å påvirke saker av betydning for Oslofjorden. Oslo kommune har blant annet gitt høringsuttalelser til forslag om ny gjødselvereforskrift og ny gjødselbrukforskrift, og til forslag om strengere regulering av fiske i Oslofjorden, herunder opprettelse av nullfiskeområder. Oslo kommune, ved byråden for miljø og samferdsel, har også sendt brev til fiskeri- og havministeren med støtte til opprettelsen av nullfiskesoner i Oslofjorden, i tråd med faglige anbefalinger fra Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet.

Selskapet Chemring Nobel AS har fått økt utslippstillatelse for nitrogen. Klima- og miljødepartementet har opplyst om at utslippstillatelsen vil bli endret, slik at utslippsgrensen for nitrogen reduseres. Oslo kommune vil jobbe for at det stilles tilstrekkelig strenge renskrav og/eller krav om avbøtende tiltak for Chemring Nobel, og eventuelle andre næringsaktører som får tillatelse til utslipp av nitrogen til Oslofjorden.

Osloregionen er en viktig samarbeids- og påvirkningsarena for kommuner rundt Oslofjorden. Osloregionen består av 65 kommuner som samarbeider for en bærekraftig og internasjonalt konkurransedyktig region. Oppfølging av den statlige tiltaksplanen og bedring av

miljøtilstanden i Oslofjorden, har vært en hovedprioritet for Osloregionen siden 2022. Arbeidet er organisert gjennom et eget prosjekt; *Oppdrag Oslofjorden*.

Byrådets vurdering

Byrådet har en klar ambisjon om å bidra til å bedre miljøtilstanden i Oslofjorden. Denne saken beskriver innsatsen som er lagt ned så langt, og mulighetene for å styrke innsatsen fremover. Arbeidet med å redde Oslofjorden går for sakte, og det er behov for både å fortsette tiltak som allerede er igangsatt, og å gjennomføre nye tiltak. Byrådet ser blant annet behov for å restaurere mer naturlig strandlinje og gjenskape flere naturlige habitat under vann. Gjennom Vannområde Oslo og den kommunale koordineringsgruppen for Oslofjorden (Oslofjordprosjektet), foreslår også kommunens etater tiltak som bør iverksettes fremover.

Byrådet ønsker en ren og tilgjengelig Oslofjord. Målet med fortsatt og styrket Oslofjordinnsats fra Oslo kommune er å bidra til at balansen i fjordens økosystemer gjenoprettes. For å få til dette, må kommunen jobbe med tiltak for å bedre både den økologiske og den kjemiske tilstanden i fjorden. Utover tiltakene kommunen allerede jobber med, og som inngår i tiltakslisten for Oslofjorden (vedlegg 9), ser byrådet som særlig aktuelt å følge opp forslagene om å styrke arbeidet med vern og restaurering av marin natur og kantvegetasjon langs vassdrag, vurdering av et visningscenter for Oslofjorden, tettere samarbeid med forskningsmiljøer, næringsliv og sivilsamfunn, samt en forsering av arbeidet med handlingsplan for Alna miljøpark. Byrådet vurderer videre at sirkulære verdikjeder for nitrogen bør utforskes, for å fange og gjenbruke nitrogen som ellers bidrar til overgjødsling av fjorden.

Klimakonsekvenser

Oslofjordens økosystemer bidrar til både karbonopptak og karbonlagring. I tareskoger, ålegrasenger og andre marine økosystemer lagres karbon i levende biomasse, og karbon lagres også i sedimenter på havbunnen. Gjenopprettelse av økosystemer i balanse, gjennom for eksempel naturrestaurering og forbud mot bunntåling, vil bidra til økt karbonlagring i Oslofjorden.

Økt rensegrad ved renseanleggene for avløpsvann kan, avhengig av renseløsning, gi noe økte klimagassutslipp. Konsekvenser for klimagassutslipp vil inngå i vurderingene av hvordan rensegraden best kan økes framover.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Saken informerer om hvordan Oslo kommune jobber med tiltak for å bedre miljøtilstanden i Oslofjorden, men har ikke økonomiske eller administrative kostnader i seg selv. Tiltakslisten for Oslofjorden, som følger kommunens budsjett, gir informasjon om hvilke Oslofjordtiltak kommunes virksomheter jobber med innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetttrammer.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret tar saken *Oslo kommunes innsats for Oslofjorden* til orientering.

Byrådet, den

Eirik Lae Solberg

Marit Kristine Vea

Vedlegg:

1. Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv, Klima- og miljødepartementet 2021
2. Vannregioner i Norge
3. Regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion 2022-2027
4. Vannområde Oslo
5. Lokal tiltaksanalyse for Vannområde Oslo
6. Hovedutfordringer i Vannområde Oslo
7. Oslo kommunes rapportering på Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv, 2024
8. Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden 2023-2024, Miljødirektoratet
9. Tiltaksliste for å heve miljøkvaliteten i Oslofjorden, 2026-2029
10. Styringsdokument for gjenåpning av elver og bekker i Oslo